

Högskolan Dalarna

Eva Taflin, Jörgen Dimenäs

Handledares och den handleddes roller i lärarutbildningens verksamhetsförlagda delar

Abstract

I föreliggande studie ska begreppet handledning förstås som handledarens och den handleddes tillskrivna roller i handledningssituationer under verksamhetsförlagd utbildning. I denna artikel relateras begreppet handledning också till begreppet roll. Ett sådant perspektiv antyds av Franke & Lindö (2005), när de exempelvis använder begreppspar *mästar-lärling*, vilket de beskriver som ett asymmetriskt förhållande mellan en handledare och en lärarstudent. De menar att just detta begreppspar ska ses som ett förmedlingsbaserat lärande där fokus ligger på hur kunskaper rörande läraryrket ska överföras från handledaren med yrkeserfarenhet till den mer oerfarne lärarstudenten. Med utgångspunkt i rollperspektivet kopplat till handledning och det nämnda begreppspar menar vi för det första att det antyds en förväntan hos såväl handledare som den handledde att kunskap av något slag ska överföras från handledare till den handledde. För det andra kan det också ses utifrån sociala positioner där vi utifrån handledarens och den handleddes förmodade olika kunskap om professionen kan förstås som ett maktförhållande mellan handledare och den handledde. I denna studies analys av kontext kring handledningssituationer använder vi också begreppen *förväntan* och *makt* som analysenheter (Foucault 2002). I skenet av förväntningar och makt uppstår en relation av *inflytande* vilket innebär en slags förhandling i handledningssituationen mellan handledare och den handledde. I studien tar vi utgångspunkt för det första ett antagande om att det finns en förväntan hos såväl handledaren som den handledde under en handledningsperiod i yrket. För det andra finns ett ofta uttalat maktförhållande i och med att handledaren besitter en kunskap som den handledde inte har och för det tredje antar vi att det finns en förhandling om inflytande i spänningsfältet disciplinering och utforskande. Dessa tre antaganden utgör grunden för syftet med denna studie vilket uttrycks på följande sätt:

Syftet med studien är att identifiera olika perspektiv på handledningsroller hos skolverksamma handledare och lärarstuderande i relation till förväntan makt och inflytande.

Studiens empiriska underlag har inhämtats från intervjuer med 6 lärarstuderande vid tre olika tillfällen, där studenterna beskriver sin handledning och relation till handledare under sin VFU. Empirisk data härrör också från samtal med VFU-handledare. En tredje datainsamling bestod av examinerande uppgifter i en högskolekurs på 7,5 hp, en kurs för professionsutbildning för att verka som verksamhetsförlagd lärarutbildare. I denna kurs examinerades 20 studenter/handledare/lärare. En fjärde datainsamling bestod av en längre intervju med två erfarna verksamhetsförlagda lärarutbildare.

I den sammanfattande resultatbilden presenteras olika perspektiv på handledningsrollen i relationen mellan skolverksamma handledare och lärarstuderande och är i första hand benämnda utifrån den handleddes perspektiv. Data har analyserats med fokus på hur lärarstudenten tilldelas eller tar sin roll i handledningssituationen utifrån förväntningar och inflytande. I det huvudsakliga resultatet har följande roller identifierats:

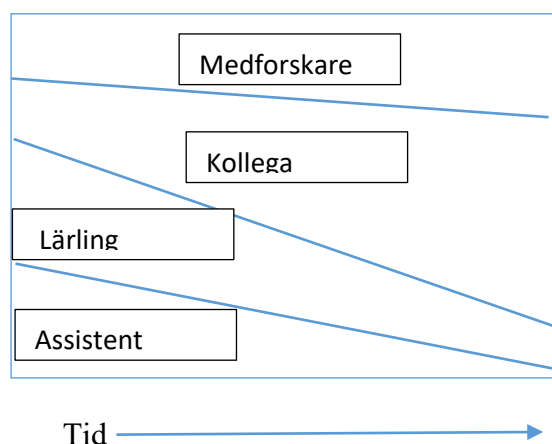
Underordnad styrning i handledningssituationer

- A. Assistent
- B. Lärling

Jämställd styrning i handledningssituationer

- C. Kollega
- D. Medforskare

Utifrån syftet med studien och efter en analys av det empiriska materialet går det att identifiera väsentliga aspekter på handledning av lärarstudenters verksamhetsförlagda utbildning. Dessa aspekter rör för det första identifikationen av fyra roller mellan handledare och den handledde där det hos båda kan antas finnas inslag av förväntan vilken också ligger inbäddad i en maktaspekt. För både den handledare och handledd innebär det också en fråga om inflytande under handledning under den verksamhetsförlagda utbildningen.

Figur. Modell för de fyra rollerna hos handledd och handledare under lärarutbildningens verksamhetsförlagda utifrån situation och tid.

En slutsats av studien är vikten av att som handledare och handledd se handledning ur olika aspekter. Vi vill understryka att det inte i studien är handledare eller den handledde som återfinns i de fyra rollerna utan det är just olika situationer under en verksamhetsförlagd utbildning som visar sig i fyra roller där handledare och handledd är involverade. Dessutom vill vi därigenom också använda en modell för tolkning som kan ses i ett tidsperspektiv där ett antagande att de fyra rollerna kan ha ett tidsperspektiv men de kan också bestämmas av den situation som råder i ett klassrum.

REFERENSER

- Foucault, M. (2002). *Sexualitetens historia. Band 1: Viljan att veta*. Göteborg: Daidalos.
- Franke, A. & Lindö, R. (2005). *Lärande handledningssamtal. En pilotstudie om handledning av svenskundervisning*. Göteborgs universitet: UFL-rapport 2005:01.

